

Waarnemingen oktober, november, december 2018

Peter Spierenburg

Waarnemingen zijn overgenomen van www.waarneming.nl. Hier is een volledig overzicht te vinden van de vogels en andere soorten die deze maanden in ons waarnemingsgebied zijn waargenomen.

Bultrug!

Een walvis zien vanaf het Noordzeestrand, hoe onverwacht is dat? We weten niet anders of met walvissen in Noordzee loopt het slecht af. Jonge Potvissen die hun einde vinden op het strand nadat ze door een verkeerde afslag in de zuidelijke Noordzee terecht zijn gekomen. Of een karkas van een vinvis dat aanspoelt. De ondiepe Noordzee lijkt een plek die walvissen beter kunnen mijden. Toch doet de Bultrug sinds 2001 met enige regelmaat de zuidelijke Noordzee aan. Na de eerste stranding in 2001 doken er in 2003 levende Bultruggen voor de kust op. Dat was een vrouw met een kalf bij Scheveningen. Helaas liep het toen met het kalf slecht af: verstrikt geraakt in vissersgerei kwam hij aan zijn eind. De drukke Noordzee met de scheepvaart en visserij blijft een gevaarlijk leefgebied. Maar ondanks dat blijven Bultruggen de Noordzee opzoeken. Bijzonder is dat de soort hier historisch niet voorkwam. Op oude schilderijen van gestrande walvissen zit er nooit één tussen. De stand van de Bultrug is wereldwijd aan het herstellen sinds de jacht is gestopt. En nu ontdekken ze de Noordzee. Wat hen hier aantrekt is de voedselrijkdom. In de kustzone houden zich tegenwoordig dichte scholen Sprot en Haring op. De grote aantallen Roodkeelduikers, Futen, Zeekoeten en Bruinvissen die daardoor worden aangetrokken zijn, daar zijn we aan gewend geraakt. Maar een Bultrug die vlak onder de kust op scholen vis aan het jagen is, dat is een uniek beeld. Zeker als dat gepaard gaat met een grote sliert meeuwen en Jan-van-Genten er achter aan die ook een graantje mee willen pikken. Vooral rond Scheveningen was de Bultrug regelmatig te zien, van 4 november tot 1 december zelfs dagelijks. Het lijkt gewaagd voor een reus van rond de 15 meter lang om zich te wagen in water van maar een paar meter diep. Maar dat hij hier op zijn plek is en in goede conditie is, blijkt uit de sprongen die hij af en toe maakt.

Grote vraag was: gaan we de Scheveningse Bultrug ook rond Noordwijk zien? Op 9 november was de eerste waarschijnlijke waarneming. Op 18 november volgde zekerheid. Rond 10:00u zag Hein Verkade de Bultrug vanuit de zeetrekthut op zo'n 1500 m uit de kust zwemmen. Waarschijnlijk ging het dier richting noord. Een paar uur later was hij opnieuw te zien, langzaam zwemmend naar zuid, terug naar Scheveningen. Rond 13:00u passeerde hij Katwijk. Wat verwarrend was dat hij tussendoor ook in Scheveningen was gezien. Zwom hij zo snel heen en weer in zijn voedselgebied? Of was er misschien een tweede aanwezig? Begin januari werd duidelijk dat dat wellicht het geval is geweest. Op 10 januari zwommen er met zekerheid twee Bultruggen voor de kust: bij Scheveningen en Bergen werd er vrijwel gelijktijdig één gezien. De Bultruggen lijken onze kustzone opportunistisch te exploiteren: na de serie waarnemingen rond Scheveningen en een poosje afwezigheid verscheen er op 30 november weer één bij IJmuiden. Gaan we meer zien van deze reuzen in de komende jaren? Het is spannend hoe zich dit gaat ontwikkelen en of de Noordzee een thuis gaat worden voor de Bultrug.

Rode wouwen

Een Rode Wouw zien is altijd een hoogtepunt. In de herfst trekken ze mondjesmaat door Nederland, met de piek in oktober. In het zuidoosten van het land zien trektellers er dan soms meerdere op een dag. Ze zitten daar nog net in de trekbaan die de wouwen van Scandinavië naar hun overwinteringsgebied in Zuid-Frankrijk en Spanje voert. De Rode Wouw heeft het op veel plaatsen in zijn verspreidingsgebied moeilijk, maar zit in Scandinavië in de lift. Passeerden er begin jaren tachtig zo'n 100 Rode Wouwen per jaar Falsterbø, tegenwoordig is dat opgelopen naar ruim 4000. In ons waarnemingsgebied merken we dat met een lichte groei in het aantal wouwen dat we elk jaar zien. Ook

Rode Wouw - 31-10- 2018 Noordwijk - Noordzijdepolder - Duinweg © Joost van der Sluijs

zien we af en toe zwervende vogels buiten de trektijd. Wat daar wellicht bij helpt is dat ze dichterbij broeden dan ooit. In de afgelopen 5 jaar heeft hij zich voorzichtig in Oost-Nederland gevestigd.

Op 29 oktober werd duidelijk dat er wat bijzonders aan de hand was. In het midden van het land verschenen ineens, veel westelijker dan anders, Rode Wouwen. En veel ook. Groepen van meerdere vogels, met uitschieters naar 17 en 30 wouwen. De volgende dag dreven ze nog verder af uit hun trekbaan. Boven Berkheide, Katwijk, verscheen daar ineens een groep met het voor onze regio onvoorstelbare aantal van 10 Rode Wouwen (CZ). Over ons waarnemingsgebied vloog er die dag één over de Elsgeestepolder (SM). De volgende dag ging het verder los, met rond 10:00u een groep van 9 vogels die vanaf de Duindamse Slag (MW) tot Den Haag gevolgd kon worden. Daarna volgden in de loop van de dag nog groepen van 2, 2 en 4, zodat het dagtotaal eindigde op 17 wouwen. De volgende dag passeerde over de Elsgeestepolder nog een laatste hekkensluiter. Wat de vogels er toe bracht zo ver van hun trekroute af te wijken is niet helemaal duidelijk. Mogelijk hebben ze, met een noordoostenwind in de rug, geprobeerd om de depressie te omzeilen die de 29° en 30° met veel regen van de Alpen over ons land trok. Hoe dan ook een onverwacht en uniek spektakel!

Vale Gierzwaluwen over de Puinhoop

Het waarnemingsgebied van Noordwijk overlapt vanouds met dat van de vogelwerkgroep Katwijk. Het loopt tot aan de Binnenwatering Katwijk en daarmee ligt ook trektelpost de Puinhoop erin. Op 15 november zag Gijsbert Twigt hier een nieuwe soort voor ons waarnemingsgebied: de Vale Gierzwaluw. De Vale Gierzwaluw broedt in het Middellandse Zeegebied. In Noordwest-Europa is het een dwaalgast. Bijzonder genoeg is dat bij uitstek in het late najaar, in de periode van 20 oktober tot half november. Hij broedt tot laat in het najaar en enkele vogels overwinteren ook ten noorden van de Middellandse Zee. Maar dat ze juist zo laat in het seizoen onze kant op zwerven blijft opmerkelijk. In die periode zijn onze eigen

Gierzwaluwen allang vertrokken. De hoofdmoot gaat al eind juli en in september trekt er nog een enkeling door. Landelijk gezien zijn er af en toe waarnemingen tot in november, maar bij een late gierzwaluw gaan altijd meteen de alarmbellen af: is het een Vale? Het lastige is om zekerheid te krijgen. Hij lijkt erg op de Gierzwaluw, dus foto's zijn een must. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan: zie maar eens een gierzwaluw die

Vale Gierzwaluw – 15-11-2018 Katwijk aan Zee - De Puinhoop © Gijsbert Twigt

met hoge snelheid langs schiet te fotograferen en als het tegen zit ook nog met slecht licht. Tot 2017 zijn er dan ook maar 12 gedocumenteerde gevallen van Vale Gierzwaluw in Nederland. Dit jaar waren er relatief veel meldingen. Zoals gebruikelijk voor deze soort kwamen die grotendeels uit de kuststreek. Vanaf 13 oktober tot 15 november doken er op 9 plekken goede kandidaten op. Gab de Croock en Jos Zonneveld fotografeerden er één in IJmuiden op 4 november. Op Texel en Walcheren waren van 11 tot 13 november er twee vogels aanwezig. De trektellers op de Puinhoop stonden dan ook op scherp. Dat nam niet weg dat Gijsbert er op 15 november alleen stond. Nog even gebleven nadat iedereen het na een mooie ochtend het voor gezien hield, zag hij om 12:00u een gierzwaluw aankomen. Al gauw vlogen er twee rond. De twee minuten dat ze in beeld bleven lukte het de nodige foto's te maken. Nu is het spannend of de documentatie voldoende is om hem officieel geaccepteerd te krijgen door de CDNA. Een nieuwe soort voor ons waarnemingsgebied in de pijplijn!

Maandoverzicht

oktober

De maand oktober voelde bijna zomers aan, met een periode van warme dagen rond het midden van de maand. Vanaf de 18° draaide de wind van overwegend zuid naar noord en daalden de temperaturen. De droogte van afgelopen zomer zette nog even door. Pas in de laatste week bracht een westelijke stroming flink wat regen. Rond de 4° en de 24° trok de wind wat meer aan tot west 6.

Bij afwezigheid van echte stormen verschenen er weinig zeevogels voor de zeetrekthut. Op 2 oktober vlogen een **Grauwe Pijlstormvogel** en een **Vaal Stormvogeltje** langs (JD). Ook op 24 en 26 oktober passeerde er één (JD CZ). Op 26 oktober vloog er een **Noordse Stormvogel** langs (CZ). Op 31 oktober passeerde nog een late **Noordse Pijlstormvogel** (JD). Ook jagers waren schaars, met als maximum 5 **Grote Jagers** op 18 oktober (JD). Op 14 oktober vloog een **Kleinste Jager** over zee langs de Puinhoop (RR ea). Groepjes overtrekkende **Grote Zilverreigers** zijn inmiddels een normaal beeld geworden op de Puinhoop, met o.a. van 13 tot 15 oktober dagtotalen van resp. 18, 19 en 21 (RR). Topdag op de Puinhoop was 14 oktober met 125.000 **Vinken**, 7000 **Zanglijsters**, 8700 **Koperwieken** en 1400 **Aalscholvers** (RR). Opvallend talrijk waren

ook **Kneuen** (829 op 5 oktober RR) en **Sijs** (1040 op 8 oktober RR). Bijzondere soorten waren o.a. **Ijsgors** (4 op 6 oktober RR), een **Roodkeelpieper** op 8, 13 en 15 oktober (RR), een **Europese Kanarie** op 15 oktober, 2

Strandleeuweriken op 28 oktober (RR) een **Velduil** op 6, 10 en 11 oktober (RR). Op 25 oktober verbleef er een **Velduil** in de Coepelduynen (FK). In totaal vlogen er in de maand 9 **Grote Piepers** over de Puinhoop en de duinen (RR MW ea). Op 15 oktober vlogen kort na elkaar 4 **Siberische Boompiepers** over de Noordduinen (MW). Drie van de vogels werden

kort daarna ook opgepikt bij Katwijk. Ook op 12 en 28 oktober vloog er één over de Puinhoop (RR). Op 14 oktober was er één aanwezig op 's Gravendijck (CZ). Op 28 oktober vloog een **Pestvogel** over de Noordduinen (MW). **Bladkoningen** zitten nog steeds in de lift. Ze werden de hele maand gevonden, tussen 5 en 17 oktober zelfs dagelijks. Op 6 en 7 oktober zaten er op verschillende plekken in ons waarnemingsgebied minimaal 9 resp. 11 (CZ JS JF ea). Met het warme weer waren er late waarnemingen van **Paapjes**, op 6, 7 en 10 oktober in de Coepelduynen (AM ea) en 17 oktober bij de Noordwijkse Golfclub (CZ). Ook laat was een **Tuinfluiter** op 10 oktober bij de Puinhoop (RR GT). Van 15 t/m 17 oktober scharrelde er

Velduil – 10-10-2018 Coepelduyn C1 © Joost van der Sluijs

Grote Pieper – 11-10-2018 Katwijk aan Zee - De Puinhoop © René van Rossum

een **Sperwergrasmus** rond de Puinhoop (GT). Op 15 en 16 oktober trok een **Roze Spreeuw** op met Spreeuwen in de wijk Vinkeveld (NA). Op verschillende plekken zaten grote familiegroepen **Patrijzen**, zoals in de Bronsgeest (JWe) en in de Elsgeestepolder (MG SM). In het Langeveld liep op 17 oktober een **Kemphaan** en op 25 oktober een **Bokje** (RG). Op 12 en 21 oktober zwierf er een **Klapkster** door de zuidelijke AWD (MK ea). Op 28 oktober trokken nog 4 zeer late **Purperreigers** over het strand naar zuid (JE). Dezelfde dag streek een **Rosse Franjepoot** neer in de branding voor de zeebekhut (JD).

Roze Spreeuw - (eerste kalenderjaar): 15-10-2018 Noordwijk-Binnen - wijk Vinkeveld
© Noël Aarts

Patrijs – 10-10-2018 Voorhout - Elsgeestepolder © Rob Floor

november

In november kwam de wind overheersend uit het zuidoosten. Dit bracht opnieuw relatief warm en droog weer. Voor de eerste week was dat het geval. Vanaf de 10e werd de oostelijke stroming af en toe afgewisseld met westenwind, met een paar wisselvallige dagen.

Op 1 en 2 november zat er nog een **Bladkoning** in resp. de Noordduinen en in Noordwijk aan Zee (CZ). Op 2 november zat er een **Pestvogel** in Noordwijk aan Zee (CZ) en op 3 november één in de Noordwijkerhoutse Geest (GS). Daar vlogen er op

6 november 5 over (RG). In de Elsgeesterpolder zat van 1 tot 4 november een leucistische **Tapuit** (JW HE). Op 4 november zat er een man **Zwarte Roodstaart** in De Zuid (CZ). Op 18 en 20 november verbleef een **Kleine Zilverreiger** in de Elsgeesterpolder (JD JW). Op 6 november was nog een late eerstejaars **Visdief** aanwezig in de Binnenwatering (AM). Op de Puinloop was er in de eerste dagen van november een sterke doorkomst van **Kepen**, met bijna 7000 op 3 november (RR). Op 1 november trok een **Ruigpootbuizerd** over (RR). Op 4 en 5 november passeerde een groepje **Witkopstaartmezen**, van resp. 6 en 8 vogels (JE RR). Een **Dwerggors** was op 4 november even aanwezig in de zeereep van de Coepelduynen (CZ). Over de Puinloop trokken die dag een **Grote Pieper**, een **Velduil** en 32 **Sperwers** (RR). Op 8 november passeerde over zee een **Vorkstaartmeeuw** (RR). Op de Algemene Begraafplaats zat die dag een **Siberische Boompieper** (CZ). De laatste **Boerenzwaluw** van het seizoen passeerde op 9 november (RR). De dag van 15 november was gevarieerd op de Puinloop, met een **Koereiger**, 2 late **Lepelaars**, een late **Bruine Kiekendief** en een **Europese Kanarie** (RR) en met als klap op de vuurpijl 2 **Vale Gierzwaluwen** (GT). Op 18 november vloog een **Kleine Zilverreiger** over zee langs de Coepelduynen (AMe). In de zuidelijke AWD verbleef die dag een **Klapekster** (EJ). Op 22 november zat er één in op de Noordwijkse Golfclub (MW). In de Elsgeesterpolder zat half november een grote groep **Witte Kwikstaarten**, met 42 op 16 november (JW AB). Een **Smelleken** was op 18 november aan het jagen in de Noordzijdepolder (RM). Een **Rode Wouw** vloog op 21 november over het Langeveld (RG). Op 23 november liep een **Kluut** op strand bij de Uitwatering Katwijk (AM). Bij de Oosterduinse Sloten en in de Zwetterpolder zat een wintergroep van 10 **Patrijzen** (CM JRu). Op 6 november vloog een **Kleine Jager** langs de zeetrekhut en op 7 november een **Middelste Jager** (JD). Op 14 november kwamen er 80 **Jan-van-Genten** langs (JD). Een grote groep van 17 **Grote Zee-eenden** vloog op 15 november langs. Op 19 november passeerde een **IJseend** (JD). Op 26 november vloog er een **Kleine Alk** (JD) en op 29 november een **Kuifduiker** (JD). **Grote Mantelmeeuwen** waren talrijk, met 160 op het strand van de Coepelduynen op 12 november (AM). Vanaf 19 november waren er regelmatig één of meer **Sneeuwgorzen** te zien bij de Uitwatering Katwijk (JZw ea). Op 27 november zat er zelfs een groep van 10 (GT) en op 30 november streek er even een groep van 15 neer (CO). Op 30 november verbleven er 52 **Wintertalingen** in de Hogeveense Polder (JB).

Met het zachte weer bleven dagvlinders lang actief. Op 14 november vloog er nog een **Atalanta** over de Puinloop (RR) en was er een **Kleine Vuurvlinder** aanwezig in de AWD (SB). Het hele kwartaal lagen er regelmatig, onder grote belangstelling, één of twee **Gewone Zeehonden** te rusten langs de Uitwatering van Katwijk (JZw ea).

Sneeuwgors – 19-11-2018 Katwijk aan Zee - Buitenwatering
© Johnny van der Zwaag

december

De maand december was de eerste sinds de zomer dat er weer veel regen viel. Dat kwam door een zuidwestelijke stroming die ook zorgde voor relatief hoge temperaturen. Tussen de 11° en de 16° en na de 24° werd het met een oostelijke stroming wat kouder, maar van winter was de hele maand nog geen sprake. Rond de 10° trok de noordwestenwind aan tot windkracht 6 en ook later in de maand waren er dagen met hardere wind tot windkracht 5.

Humes Bladkoning – 28-12-2018 Katwijk aan Zee – Rijnsoever
© Johnny van der Zwaag

Op 12 en 22 december verbleef een **Europese Kanarie** op de St Bavo (MW ea). Op 27 december ontdekte Arnold Meijer een **Humes Bladkoning** in Rijnsoever Katwijk (AMe). Deze bleef tot in januari aanwezig. Regelmatig zat er ook **Tijftjaf** (AMe). Op 5 december zaten er nog steeds 25 **Witte Kwikstaarten** in de Elsgeesterpolder (JW). Op 19 december zaten er 25 in Polder Hoogeweg bij Noordwijkerhoek (JW). Het hele kwartaal zwierven er 1-2 **Raven** over de zuidelijke AWD (MK ea). De **IJsvogel** herstelt zich van de vorige winter en dook weer op meerdere plaatsen op: Binnenwatering Katwijk, Rijnsoever, Offem, Nieuw-Leeuwenhorst, St Bavo, Zilkerpolder (JZ ea). Op 20 december vloog een **IJsgors** over het Langeveld (RG). Groepjes overwinterende **Ringmussen** zijn schaars geworden. Op 28 december zaten er 15 bij Noordwijkerhout (SP). Op 24 en 25 december zat er een **Wilde Zwaan** op het grasland bij Sancta Maria (JD). Op 31 december vlogen er 4 over de Elsgeesterpolder (JSt). Op 30

december vloog een **Roerdomp** op bij het Oosterduinse Meer (FS). Op 9 december kwam er een **Grauwe Pijlstormvogel** langs de zeetrekhut (PS). Aan het eind van de maand waren er veel viseters aanwezig in zee voor de zeetrekhut.

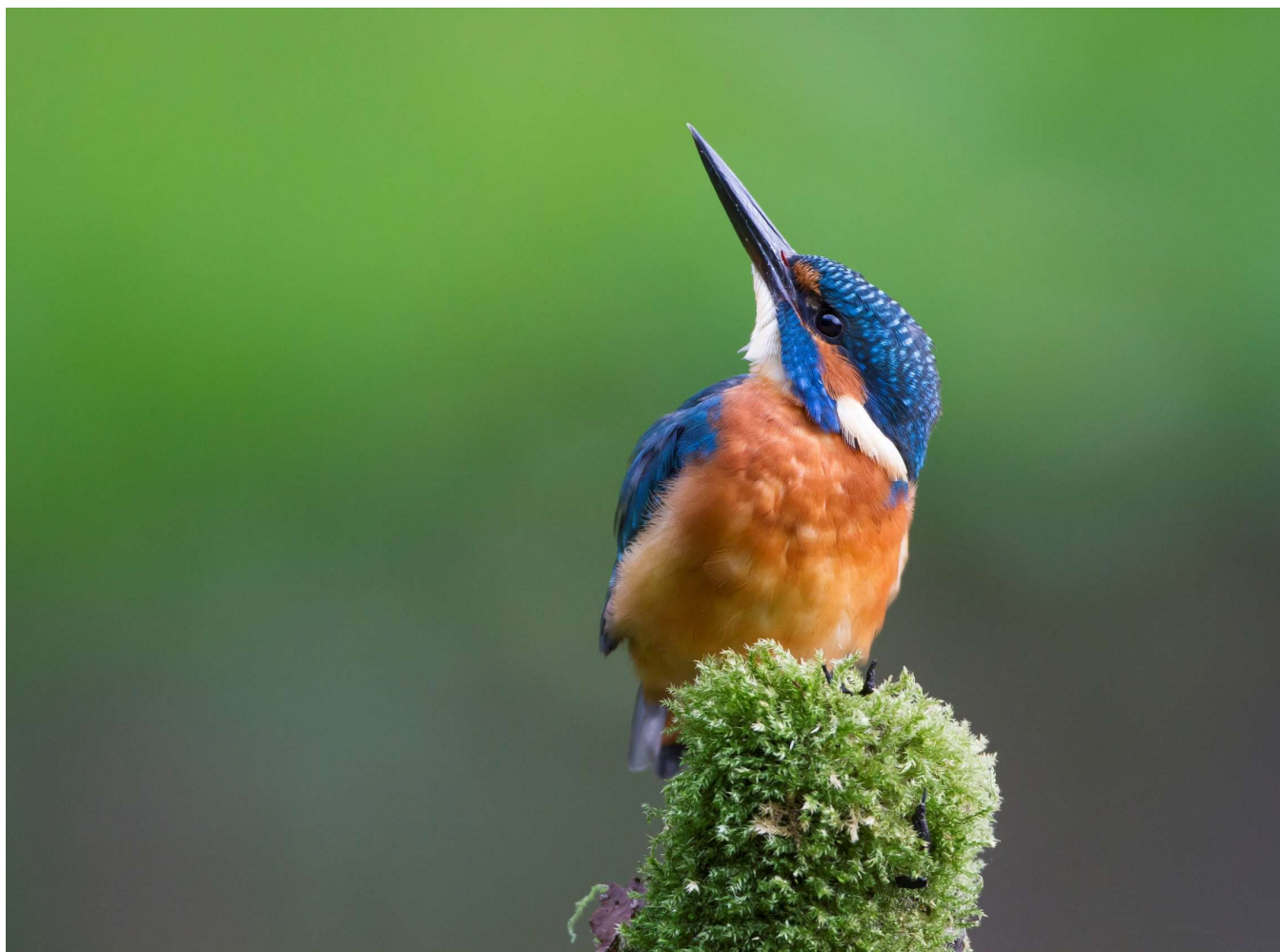

Drieteenmeeuwen piekten met 538 vogels op 22 december (JD) Op 27 december vlogen 1069 **Roodkeelduikers** en 433 **Jan-van-gentien** langs (JD). Op 28 december hingen er ruim 500 **Aalscholvers** rond (JD HV). Op 27 december was een **Kleine Jager** aan het jagen boven zee bij de AWD (ML). Op 28, 29 en 30 december vloog er een **Kuifduiker** langs (JD HV PS).

Waarnemers

AB Aad Bijl	HV Hein Verkade	MK Marc Kolkman
AM Annelies Marijnis	JB Joost Bouwmeester	ML Merijn van Leeuwen
AMe Arnold Meijer	JD Jelle van Dijk	MW Maarten Wielstra
CO Cees van den Oever	JF Jaap Faber	NA Noël Aarts
CM C. Maas	JE Jaap Engberts	PS Peter Spierenburg
CZ Casper Zuyderduyn	JS Joost van der Sluijs	RG Reinder Genuit
EJ Esther de Jong	JSt John Stigters	RM Rob de Mooij
FK Fred Klootwijk	JW Jan Wierda	RR René van Rossum
FS Frank-Peter Scheenstra	JWe Johan Westra	SB Sander Bos
GS Gijs Smit	JZ Jos Zonneveld	SM Sam van der Meij
GT Gijsbert Twigt	JZw John van der Zwaag	SR Sjac van Ruiten
HE Henk Eldering	MG Mariska de Graaff	SP Sven Pekel

bron: www.waarneming.nl

Isvogel – 01-10-2018 Noordwijk - Willem v.d. Bergh (Stichting) © Peter van Duijn

